

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 68 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 68 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3879>

MÜZİKSEL DİKTE ÇALIŞMALARINDA AKSAK USÛLLERİ TESPİT ETMEDE MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARI İÇİN BİR STRATEJİ ÖNERİSİ: PARÇALARINA AYIRMA, RİTMİK ÖZETLEME VE POLİRİTMİK VURMA

A STRATEGY PROPOSAL TO MUSIC TEACHER CANDIDATES FOR RECOGNIZING AKSAK USÛLS IN MUSICAL DICTATION STUDIES: DISSECTIONING, RHYTHMIC SUMMARIZING AND POLYRHYTHMIC TAPPING

İsmail SINIR*

Öz

Bu çalışma Türk Müziğinde genel olarak “aksak” usûller olarak adlandırılan dört adet usûlün dikte çalışmaları sırasında anlaşılmasını kolaylaştıracak bir strateji geliştirmeyi hedeflemiştir. Çalışmada usûlleri kısa sürede tanıyabilmeleri için “parçalarına ayırma”, “ritmik özetleme” ve “poliritmik vurma” olarak adlandırılan yöntemlerin bir arada kullanıldığı bir stratejik bileşen sınanmıştır.

Çalışma grubunu, 2018-2019 Bahar Yarıyılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 12 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler bir önceki yarıyılıda MİÖY III dersinden aldıkları başarı puanına göre seçilmişlerdir.

Çalışma zayıf deneysel bir yapıda olup, öntest-sontest kontrol grupsuz desen kullanılmıştır. Sonteste önteste göre büyük bir başarı değişimi izlenmiş, izleme çalışmasında ise sonteste göre düşüş görülmekle beraber, önteste göre anlamlı bir başarı grafiğinin devam ettiği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müziksel Dikte, Aksak Usûl, Öğrenme Stratejileri.

Abstract

This paper aims to develop a strategy that will facilitate the recognizing of the four usûls, which generally called “aksak usûls” in Turkish Music. In this study, a learning strategies component was used for recognizing the traditional usûls easily. These learning strategies are called “dissectioning”, “rhythmic summarizing” and “polyrhythmic tapping”.

The study group consisted of 12 students who are studying in the Department of Music Education, Faculty of Education, Muğla Sıtkı Kocman University in the Spring Semester of 2018-2019 academic year. These students were selected according to their success points in MİOY III course (Musical ear training, solfeggio and writing III) in the previous semester.

The study has a weak experimental structure and the pretest-posttest control groupless pattern was used. In the posttest students achieved an important success in comparison to pretest. In follow-up study students’ scores have decreased in comparison to the posttest, nevertheless, it was observed that there was a significant success graph by the follow-up test in comparison to the pretest.

Keywords: Musical Dictation, Aksak Usûl, Learning Strategies.

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ismailsinir@mu.edu.tr

1. GİRİŞ

Türkiye’de müzik eğitimi veren birçok kurumda Türk Müziği teorisi ve pratiğine yönelik dersler yürütülmektedir ve bunlardan biri de üniversitelerin eğitim fakülteleri bünyesinde eğitim-öğretim yürüten müzik eğitimi programlarıdır. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumların müfredatlarında 2018 yılına kadar müzik eğitimi programlarında Türk Müziği öğretimine dair sınırlı sayıda ders varken, 2018 yılında yürürlüğe giren yeni müfredatla (Url. 1) birlikte bu alandaki derslerin sayısında artış sağlanmıştır. Bu gelişme önemli olmakla beraber, bu derslerde, özellikle de müziksel işitme okuma ve yazma dersi kapsamında kullanılacak ve müzik eğitimi anabilim dalı öğrenci profiline uygun olarak hazırlanmış kaynaklara duyulan ihtiyacı arttırdığını söylemek mümkündür. Bu ihtiyaçlardan birisi de Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması ile Türk Sanat Müziği Teori ve Uygulaması derslerinde dikte çalışmalarında kullanılacak kaynaklardır. Bu çalışma, anılan derslerde yapılacak olan dikte çalışmalarında kullanılacak olan usûlleri öğrencilerin kolayca tanıyabilmelerini sağlayacak bir strateji denemesine odaklanmaktadır.

Bilindiği gibi usûl konusu, Türk Müziği nazariyatının en önemli bileşenlerinden biridir ve geçmişten günümüze Türk Müzik kaynaklarının en önemli teori konularından birisi olagelmıştır. Usûl kavramını İbn-i Sina’nın, “mahiyet olarak vuruşların zamanı için takdir edilmiş herhangi bir ölçü” (akt. İnce, 2019, 243) olarak tarif ettiği, Safiyüddin’in Kitabû’l Edvâr’ında “düzüm kelimesi ile anlatılan, zaman içindeki uygunluk” (Uygun, 1999, 226) olarak değerlendirdiği, Merâgî’nin ise kendinden önceki Farabi, Safiyüddin ve Kutbuddin gibi teorisyenlerin tanımlarından hareketle “aralarında belirli ve sınırlı zamanlar olan vuruşlar topluluğu” olarak ifade ettiği görülmektedir (Behar, 1986, 78).

Müziksel dikte yazma kavramı kısaca irdelenecek olursa; Lavignac’ın “solfej mükemmel tamamlayıcısı” (1939, 24), Weale’in ise “müzikal beceri derslerinin önemli bir parçası ve müzisyenlik değerlendirmesinde önemli bir öge” (Akt. Özaltunoğlu, 2011, 63) olarak tanımladığı dikte yazma becerisi ise günümüzde tüm dünyada müzik eğitimi veren kurumların müzik teorisi derslerinin önemli bir bileşeni olduğu görülür. Dikte çalışmalarının ülkemizdeki uygulamalarına bakıldığında, ortalama bir öğrencinin kapasitesi göz önünde bulundurularak, öğrencilere yazılacak dikte ile ilgili çeşitli ön bilgiler verildiği görülmektedir. Örneğin, referans olarak verilen “la” sesinden sonra dikte edilecek eserin tonal yapısının anlaşılması için eserin dizisi, kadansı, başlangıç sesi ve birim zaman hızı ile ilgili bilgiler verildikten sonra dikte çalışmasına başlanmaktadır (Özgül, 2016, 20).

Aslında bu prosedür herhangi bir müzik türündeki eserin diktesi için de geçerli kabul edilebilir. Başka bir deyişle, dikte edilen eserin kültürel bağlamı göz ardı edildiğinde, aynı prosedürün Türk müziği eserlerinin dikte edildiği çalışmalar için de işletilebileceğini söylemek mümkündür. Ancak, müzik öğretmenliği öğrencilerinin (özellikle de eski müfredata tabi öğrencilerin) batı müziği bağlamı içerisinde genellikle karşılaştıkları diziler ve ölçü sayıları sınırlıdır ve öğrenciler bu konuda genel olarak bir farkındalık sahibidirler. Bunun yanında, Türkiye’deki müzik öğretmenliği programlarındaki öğrencilerin büyük çoğunluğu Türk müziği eserlerini dikte etme, bu eserlerin usûl ve makam yapısını tanıma konusunda görece daha az hazırlıklıdır. Bu bağlamda, geleneksel bir eserin diktesi sırasında, öğrencilerin eserin makamını ve usûlünü hızlıca kestirebilmeleri onların dikte performanslarını direkt etkileyecek bir husus olarak belirdiğinden böylesi bir strateji denemesine gerek duyulmuştur.

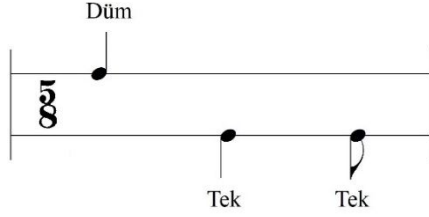
1.1. Çalışmanın Odaklandığı Usûller

Türk müziği geleneğinde usûllerin çeşitli kavramlar altında sınıflandırıldıklarını görmekteyiz. Örneğin, basit ve bileşik usûller; küçük ve büyük usûller¹ (Özkan, 2010, 609); yalın ve aksak tartılar (Saygun, 1966, 104)² şeklinde sınıflandırmalar ile karşılaşmaktayız. Bu çalışma özelinde ele alınan usûller ise bileşik, küçük veya aksak olarak sınıflandırılabilir olan Türk Aksağı (5/8), Devr-i Turan (7/8), Aksak (9/8) ve Aksak Semai (10/8) usûlleridir. Çalışma dâhilinde bu usûller aksak usûller olarak anılacaktır.

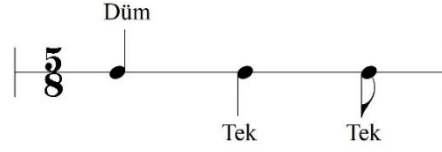
Klasik Türk Müziği geleneğinde usûllerin öğretim yöntemine bakıldığında, en çok kullanılan yöntemin el ile vurma yöntemi olduğu görülmektedir. Usûllerin şematik olarak nota yazısı ile ifade edilirken, usûllerin düzumünün “düm, tek, te, ke, tek-kâ, tâ-hek” vb. hecelerle özetlenmekte, genellikle iki veya bir porteli yazı tercih edilmektedir.

¹ Bileşimine başka bir usûl girmemiş olan usûller “basit usûller”; bileşimine iki veya daha fazla usûllerin karıştığı usûller “bileşik usûller”; 2 zamanlıdan 15 (dâhil) zamanlıya kadar olan usûller “küçük usûller” ve 16 zaman ve daha büyük usûller ise “büyük usûller” olarak tanımlanırlar (Özkan, 2010, 609).

² Saygun, aksak tartıları ikişerli ve üçerli bölünmelere bağlı vuruşların, bu bölünmeler arasındaki farkı belirten süre değerinin hızı değişmemek şartıyla karıştırılmasından meydana gelen tartı çeşidi olarak tanımlanmaktadır (1966, 104).

Şekil 1: Türk Aksağı - İki Porteli Düzüm

Şekil 2: Türk Aksağı - Tek Porteli Düzüm

Yukarıdaki şekillerde görüldüğü gibi, bir veya iki porteye dağıtılarak özetlenen usûl iki elin senkronize şekilde hareket etmesiyle seslendirilmekte/vurulmaktadır. Bununla beraber, geleneksel usûl öğretimindeki bu yöntem, aynı anda devam eden iki ayrı ritimden ziyade usûlün vurgulanması gereken darplarının iki el arasında dağıtılması prensibine dayanmaktadır. Buna aynı zamanda “düzüm”³ denir. Bu çalışmada ise bir usûlün kendi içinde parçalarına ayrılması yoluyla oluşturulacak ikinci bir ritmik hat, usûlün geleneksel düzümü ile birlikte poliritmik olarak vurulacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışma, genelde aksak usûller olarak adlandırılan usûllerden Türk Aksağı (5/8), Devr-i Turan (7/8), Aksak (9/8) ve Aksak Semai (10/8) usûllerinin müzik öğretmeni adayı öğrencilere tanıtmayı, bu usûlleri diğerlerinden ayırt etmelerine yardımcı olabilecek bir strateji geliştirmeyi, dolayısıyla müziksel dikte çalışmalarında usûlü tanımalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

1.3. Çalışmanın Problemi ve Alt Problemleri

Yukarıda sayılan varsayım ve amaç doğrultusunda çalışmanın problemi cümlesini “müzik öğretmeni adayları, dikte çalışmalarında geleneksel Türk müziği usûllerini tanıyabilmeleri için bir strateji geliştirilebilir mi?” şeklinde ifade etmek mümkündür. Problem cümlesine paralel olarak geliştirilen alt problemleri ise şöyle sıralayabiliriz:

1. Öğrencilerin usûl öntest puanları ile usûl sontest puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
2. Öğrencilerin usûl öntest puanları ile usûl izleme çalışması puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin usûl sontest puanları ile usûl izleme çalışması puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Çalışmanın yukarıda sayılan nicel problemlerine paralel olarak, nitel olarak irdelenmesi gereken konular belirlemektedir. Örneğin, kimi öğrencilerin, çeşitli etkenler dolayısıyla bu çalışmanın tanıtmayı hedeflediği usûlleri tanıyor olabilirler ya da müzikal geçmişleri dolayısıyla bu usûlleri tanımakta zorluk yaşamayabilirler. Bu tür ihtimaller göz önünde bulundurularak, çalışmaya nitel bir boyut katılması gerekli görülmüştür. Nitel araştırma için gerekli olan bilgilere ulaşmak üzere “öğrenci bilgi formu” hazırlanmıştır. Hazırlanan bu form, çalışma sonunda öğrencilere doldurularak öğrencilerin müzikal geçmişleri ile ilgili bilgiler alınmıştır. Formda yer alan sorularda, öğrencilerin çalışmadaki başarı durumlarını etkileyebilecek çeşitli faktörler anlaşılmasına çalışılmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın nitel boyutunda ele alınan temel problem “müzik öğretmeni adaylarının Türk müziği usûllerini tanıyabilme durumları ile müzikal geçmişleri arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde ifade edilebilir. Buna bağlı olarak geliştirilen alt problemler ise şöyle sıralanabilir:

1. Öğrencilerin çalışmadaki başarı durumları ile mezun oldukları lise türü arasında bir ilişki var mıdır?
2. Öğrencilerin çalışmadaki başarı durumları ile müzik piyasasında çalışma deneyimleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Öğrencilerin çalışmadaki başarı durumları ile akademik çalışmaları arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin dinledikleri müzik türleri ile çalışmadaki başarı durumları arasında bir ilişki var mıdır?
5. Öğrencilerin bireysel çalgıları ile çalışmadaki başarı durumları arasında bir ilişki var mıdır?
6. Öğrencilerin ailelerinin müzikle olan ilişkisi ile çalışmadaki başarı durumları arasında bir ilişki var mıdır?

³ Usûlün zaman içindeki dağılımını gösteren ve genelde porte üzerinde nota ile ifade edilen şema.

1.4. Yöntem

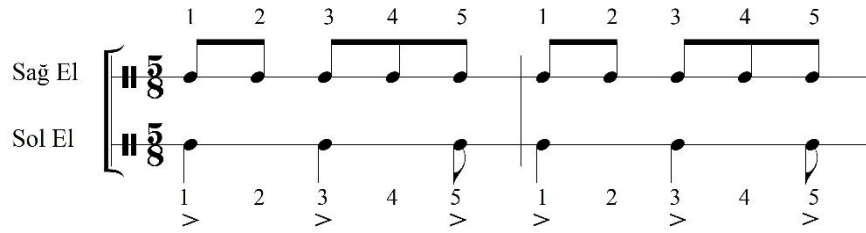
İlk defa dinlenen bir müzik eserinin tamamını hafızada tutmak ya da dikte etmek insanların geneli için imkânsızdır. Dolayısıyla ilk defa dinlenen bir müzik eserinin belli başlı özelliklerini kolayca anlamaya yardımcı olacak ve dikte yazmayı kolaylaştıracak çeşitli yollara ihtiyaç duyulur. Bu çalışma bağlamında, aksak usüllerin kolayca ayırt edilebilmelerine odaklanılacak ve bu usüller ile bestelenmiş eserlerin metrik yapılarını çözümlenmek üzere örgütlenme stratejilerinden ve poliritmik vurma yöntemlerinden faydalanılacaktır.

Bu çalışmada, anılan usüllerin tanınabilmeleri için önerilen ilk strateji “usûlü parçalarına ayırma” stratejisidir. Yokuş ve Yokuş, parçalarına ayırma stratejisini, “müziksel bir bütünün öğelerine, oluşumlarına benzerliklerine vb. özelliklerine göre ayrılarak gruplandırılması ve birbirleriyle ilişkilendirilmesi” (2010, 47) olarak tanımlamaktadırlar. Burada Yokuş ve Yokuş’un parçalarına ayırma stratejisini müzik eserlerinin formunun bileşenlerine ayrılması olarak değerlendirdikleri görülmekle beraber, bu çalışmada parçalarına ayrılan eserin formal yapısı değil, metrik yapısı olacaktır. Usûlün parçalarına ayrılmasıyla, usûllerin birim zaman vuruşlarının algılanması ve usûlün içerisinde toplam kaç tane birim vuruş olduğunun anlaşılması hedeflenmektedir.

Öğrencilerin usûlü tanıyabilmeleri için kullanacağımız ikinci strateji “ritmik özetleme” dir. Yokuş ve Yokuş ritmik özetleme stratejisini, “eserin ritim kalıplarının çıkartılması” olarak ele almakta ve bunun “bir eserin ritmik özetinin yapılması eserin ritmik yapısının kavranmasını sağlamaya” (Yokuş ve Yokuş, 2010, 73) yardımcı olabileceğini ifade etmektedirler. Özetlemeyi örgütlenme stratejileri içerisinde ele alan Erden ve Akman ise örgütlenme becerisi gelişmiş öğrencilerin çalışmaya ayırdıkları zamanın kısaldığını ifade ederek, bu stratejinin önemini vurgulamaktadırlar (2006, 169). Bu bağlamda ele alındığında, ritmik özetleme stratejisinin eserin metrik yapısının ve düzümünün öğrenci tarafından anlaşılmasına yardımcı olacağı varsayılmıştır. Aslında burada ritmik özetleme ile kastedilen, yukarıda da değinildiği gibi, Türk Müziği geleneğinde usûl öğretiminde kullanılan iki veya bir portede usûlün düzümünün özetlenmesi yöntemidir. Ancak burada, bu şema biçimini “ritmik özetleme” olarak ele alacağız.

Çalışma dâhilinde kullanılacak son uygulama ise poliritmik vurmadır. Say, poliritm kavramını, “tek bir ritim kalıbına bağlı olmayan, değişik ritmik hareketleri aynı zamanda içeren müzik” olarak tanımlamaktadır (2005, 67). Gazimihal ise “her biri farklı bir tartımda yol alan partilerin üst üsteliği” olarak tanımlamaktadır (1961, 208). Yavuzoğlu ise “Poliritmik Solfej” adlı kitabında poliritm kavramını “bir ritmin altında oluşan, ondan ayrı hareket eden ikinci, üçüncü, dördüncü ritim” olarak tanımlamaktadır. Bununla beraber Yavuzoğlu’nun, “Poliritmik Solfej” adlı çalışmasında poliritmik çalışmaları seslendirmede ele ile ölçme yöntemini kullandığı görülmektedir (2011, 35). Bu çalışmada ise parçalarına ayrılan kısımları (sekizlikler) bir elle vurulurken diğer elle usûlün ritmik olarak özeti, yani geleneksel düzümünün aynı anda poliritmik olarak vurulması hedeflenmektedir. Bu çalışmadaki uygulamalar “stratejik bileşenler” olarak tanımlanacaktır.

Yukarıda değinilen stratejilerin bir bütün halinde nasıl uygulanacağı aşağıdaki şekil 3’deki gibi özetlenebilir:

Şekil 3: Stratejik Bileşenlerin Uygulanması-Türk Aksağı

Yukarıdaki Şekil 3’de görüldüğü gibi, portede iki ayrı ritmik hat aynı anda (alttaki sol, üstteki sağ el ile) çalınmaktadır. Bunlardan altta olan usûlün geleneksel düzümüdür. Usûlün düzümünün altındaki rakamların altında > simgesi ile sol elle vurulacak olan darplar gösterilmektedir. Üst partide ise usûlün parçalarına ayrılmış, yani sekizliklere bölünmüş hali sayısal değerlerle gösterilerek tüm sekizliklerin vurulması hedeflenmektedir. Bu iki partinin aynı anda, sol ve sağ eller ile birlikte çalınması sonucunda ise poliritmik vurma ortaya çıkmış olacaktır.

Bu çalışma, yönetsel işleyiş bakımından zayıf deneysel bir çalışmadır. Çalışmada öntest-sontest kontrol grupsuz deneysel bir desen izlenmiştir (Büyüköztürk, 2014, 171). Öntest ve sontest sırasında anılan usullerde bestelenmiş literatürden örnekler öğrencilere dinletilmiştir. Her iki testte de aynı eserler

kullanılmıştır. Bu eserlerin tamamı saz eserleri olup dinleme aralığı yaklaşık olarak 1 dakika ile sınırlı tutulmuştur⁴. Bu süre zarfında öğrencilerden dinledikleri eserin usûlünü ve düzumünü kendilerine verilen formda belirtilen yerlere yazmaları istenmiştir. Öğrencilerden usûlün adını açıkça yazmaları istenirken düzumü için notalama veya rakam kullanmaları istenmiştir. Bunların yanında, öntest sonrasında öğrencilere dinledikleri eserlerle ilgili bilgi verilmemiştir. Ayrıca, öntest ve sontestte eserlerin dinleme sıraları değiştirilmiştir.

Öntestten bir ay sonra tüm çalışma grubuna bir saatlik bir eğitim programı uygulanmıştır. Eğitim sırasında öğrencilere çalışmada uygulanmaya çalışılan stratejiler paylaşarak, dinleyecekleri eserlerin usûllerini tanımaları için izleyecekleri yol gösterilmiştir. Eğitim çalışmasından 1 gün sonra sontest uygulamasına başlanmıştır. Sontestten sonra, çalışmaya katılan öğrencilerin geçmişteki müzikal deneyimlerinin, sosyal çevre ve aile gibi çevresel etkenlerinin Türk müziği usûllerini tanımada etkisi olup olmadığını anlamak üzere öğrencilere kişisel bilgilerini soran bir form dağıtılarak, çalışma verileri bu bilgiler ışığında değerlendirilmiştir.

Son olarak, aynı çalışma grubu ile son bir izleme çalışması yapılmıştır. İzleme çalışması sontestten yaklaşık 5 ay sonra (2019-2020 Güz yarıyılında üçüncü haftasında) gerçekleştirilmiş, aynı çalışma grubuna aynı sorular aynı stratejiler ile tekrar sorularak, uygulamanın kalıcı olup olmadığı izlenmiştir. Ayrıca, test sorularının kapsam geçerliği, eğitim programının içeriği ve öğrenci bilgi formunun çalışmanın amacına uygunluğu ile ilgili olarak uzmanı olan 3 öğretim üyesinden görüş alınmıştır.

1.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada nicel veriler analiz edilirken, öncelikle çalışma grubunun öntest, sontest ve izleme çalışmasındaki başarı durumlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Ardından çalışma grubunun sayıca az olması nedeniyle testlerdeki başarı değerleri arasındaki farkları istatistiksel olarak yorumlamak üzere, “ilişkili iki ölçüm setine ait fark puanlarının yönünün yanı sıra miktarlarını da dikkate alan” (Büyüköztürk, 2019, 173) Wilcoxon Signed-Rank Testi kullanılmıştır.

Çalışmanın nicel olarak temelde ulaşmaya çalıştığı sonuç testler arasındaki farklılıkları karşılaştırmak olduğundan, çalışma verileri son olarak post-hoc analize tabi tutulmuştur; zira post-hoc analizi “gruplar arasındaki farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit eden istatistik” (Kayri, 2009, 52) yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Bununla beraber, testler arası farkın hangi testler arasında gerçekleştiğini anlamak üzere Tukey testi uygulanmıştır.

Tukey Testi “ortalamaların karşılaştırılmasından kaynaklı olan hataların sabit olduğu yani I. Tip hatanın sabit olduğu durumlarda deneme hatasını kontrol eden” (Gündoğdu, 2014, 314) ve gruplardaki gözlem/örneklem sayısının eşit olması koşuluyla kullanılan (Kayri, 2009, 54; Gündoğdu, 2014, 314) post-hoc testlerinden biridir. Tukey testi kullanılarak, hangi testler arasında nasıl bir değişim meydana geldiğine dair bulgular teyit edilmiştir. Veri analizi için SPSS v.22 ve JASP 0.10 programları kullanılmıştır. Öğrencilere dağıtılan kişisel bilgi formundan edinilen bilgiler ise çalışmanın nicel verileri ile karşılaştırılmış ve nitel olarak betimlenmiştir.

1.6. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2018-2019 Bahar yarıyılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim lisans 2. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, önceki yarıyıldaki Müzik İşitme Okuma ve Yazma dersinden aldıkları geçme notlarına göre seçilmiştir. Önceki yarıyıldaki MİOY III dersinden başarılı olan 18 öğrencinin ortalamaları belirlenerek, geçme notu ortalamasının bir standart sapmanın üstü ve altı aralığında olan 4’ü kız, 8’i erkek olmak üzere 12 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

1.7. Çalışmada Soru Olarak Dinletilen Eserler

Bu çalışmada çalışma grubuna test soruları olarak dinletilen eserler Geleneksel Türk Müziği literatüründen seçilmiş olup, öntest, sontest ve izleme çalışmasında (her testte sıraları değiştirilmek kaydıyla) aynı eserler dinletilmiştir. Bu eserler;

- Aksak Semai usûlü için Refik Talat Alpman’ın “Hicaz Saz Semaisi”,
- Aksak usûlü için İsmail Baha Süreksan’ın “Gönlüm Düşüyor Çırpınarak Gizli Kemende” adlı Acemaşiran Şarkısı,

⁴ Yaklaşık bir dakikalık dinleme aralığında saz eserlerinin birinci hane ve teslim kısımları, sözlü eserlerin ise sadece saz payları dinletilmiştir. Saz payı bir dakikadan kısa olan sözlü eserlerin saz payları bilgisayar ortamında kopyalanarak, müzik aksatılmadan tekrar dinletilmiştir.

- c. Devr-i Turan usûlü için "Hicaz Mandıra",
d. Türk Aksağı usûlü için Hakkı Bey'in "Nerelerde Kaldın Ey Serv-i Nazım" adlı Nihavend şarkısıdır.

2. BULGULAR

Bu çalışma kapsamında hem nicel hem de nitel inceleme yapılmış olup, öğrencilerin başarı durumları bir yandan nicel olarak değerlendirilmiş, diğer yandan nicel veriler öğrenci bilgi formundaki nitel bilgilerle karşılaştırılarak betimlenmiştir.

2.1. Çalışmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun seçilmesinin ardından yapılan öntestte öğrencilere çalışmada odaklanılan usûllerde bestelenmiş eserler yaklaşık bir dakika süreyle dinletilmiş ve dinledikleri eserlerin usûllerinin adlarını yazarak, ölçü sayılarını ve düzümlemlerini porte üzerinde göstermeleri istenmiştir. Öğrencilerin öntestteki ortalama başarı puanları tablo 1'de verilmektedir:

Tablo 1: Öntest, Sontest ve İzleme Çalışmasındaki Başarı Ortalamaları

Tek. Ölç. Faktörü 1	Ort.	SH	95% Güven Aralığı	
			En Düşük Puan	En Yüksek Puan
Öntest	44.0	5.86	32.0	56.0
Sontest	86.1	5.86	74.1	98.1
İzleme	69.1	5.86	57.1	81.1

Tablo 1'deki veriler, öntest çalışmasındaki başarı ortalamaları ile sontest ve izleme çalışması başarı ortalamaları arasında fark olduğunu, ancak izleme çalışmasında sonteste göre bir düşüş yaşandığını göstermektedir.

Yapılan testler arasında yaşanan değişimleri analiz etmek üzere kullanılan Wilcoxon eşleştirilmiş diziler testinin sonuçları tablo 2'de verilmektedir:

Tablo 2: Öntest, Sontest ve İzleme Çalışmaları Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Sonuçları

			W	p
ntest	(Sontest	0	.004
ntest	(İzleme	0	.006
ontest	ç	İzleme	4	.033

Wilcoxon analizine göre, öntest ile sontest arasında ve öntest ile izleme çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna karşın, Sontest ile İzleme çalışması sonuçlarının birbirine yakın olmakla birlikte, izleme çalışmasındaki başarı düzeyinin sonteste göre düştüğü görülmektedir. Bununla beraber, sontest ile izleme çalışması arasında görülen düşüşün istatistiksel olarak anlamlı olmadığı, öğrencilerin usûlleri büyük ölçüde tanıdıkları anlaşılmaktadır.

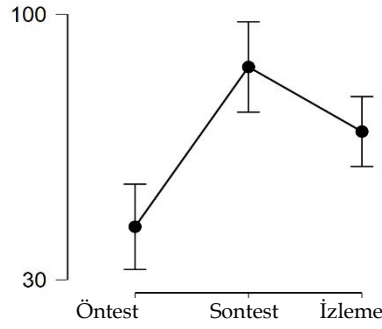
Test verilerini karşılaştırmak üzere son olarak post hoc analizine başvurulmuş, başarı puanları Tukey testine tabi tutulmuşlardır. Tukey testine dair veriler tablo 3'de verilmektedir:

Tablo 3: Öntest, Sontest ve İzleme Çalışmaları Tukey Testi Sonuçları

Post-Hoc Karşılaştırmaları							
Tek. Ölç. Faktörü 1	Tek. Ölç. Faktörü 1	Ort. Fark	SH	sd	t	P tukey	
Öntest	- Sontest	-42.1	6.97	22.0	-6.04	< .001	
Öntest	- İzleme	-25.1	6.97	22.0	-3.60	0.004	
Sontest	- İzleme	17.0	6.97	22.0	2.44	0.058	

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, önceki testlerdeki sonuçların tekrar edildiği görülmektedir. Öntest ile sontest arasındaki p Tukey puanının <.001, öntest ile izleme çalışması arasındaki p tukey puanının 0.004 olarak gerçekleştiği, iki ölçüm arasında puan değerlerinde anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda eğitim çalışmasında izlenen stratejik bileşenin öğrencilerin aksak usûlleri tanımlarına anlamlı bir biçimde yardımcı olduğu söylenebilir. Bununla beraber, izleme çalışmasında sonteste göre bir düşüş olduğu ve p Tukey puanının 0.058 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ancak bu düşüşe rağmen öğrencilerin usûlleri tanımda önteste göre daha başarılı oldukları söylenebilir. Şekil 1'de öntest, sontest ve izleme çalışması arasındaki başarı değişimleri görsel olarak ifade edilmektedir:

Şekil 2: Testler Arasındaki Başarı Grafiğindeki Değişim

2.2. Çalışmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular

Çalışmanın nicel boyutuna verileri yukarıda verildi. Bu kısımda ise öğrencilerin geçmiş müzikal deneyimlerinin çalışmadaki başarı durumları ile ilişkisi incelenecektir. Daha önce de değinildiği gibi, sontestten sonra öğrencilere, kişisel bilgi ve geçmiş müzikal deneyimleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan bir form verilmiş ve bunu doldurmaları istenmiştir. Bu formda öğrencilere lisans eğitimleri öncesinde ne gibi müzik çalışmalarına katıldıkları, bireysel çalgılarının ne olduğu, yetiştikleri aile çevrelerindeki müzikal yönelimlerin neler olduğu ve lisans eğitimleri sürecindeki akademik çalışmalarının neler olduğu gibi sorular sorulmuştur. Çalışmanın nitel boyutuna dair alt problemlerden birincisi olan, çalışmaya katılan öğrencilerin öntest, sontest ve izleme çalışmasındaki başarı durumlarının ne olduğu ve hangi tür liseden mezun oldukları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tablo 4’de verilmiştir:

Tablo 4: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türü ve Testlerden Aldıkları Puanlar

Öğrenci	Mezuniyet Türü	Öntest	Sontest	İzleme
1	Diğer	58,31	66,64	58,31
2	GSL	41,46	91,66	91,66
3	GSL	33,32	75,00	75,00
4	Diğer	33,32	100,00	74,98
5	GSL	50,00	50,00	66,66
6	Diğer	91,66	100,00	75,00
7	GSL	79,32	100,00	87,5
8	GSL	16,66	50,00	50,00
9	GSL	33,32	100,00	91,66
10	GSL	32,32	100,00	33,32
11	GSL	75,00	100,00	75,00
12	GSL	8,33	100,00	49,98

Tablo 4’teki veriler incelendiğinde, öntestte görece daha başarılı⁵ olan 1, 5, 6, 7 ve 11 numaralı öğrencilerin başarı durumları ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı, her iki lise türünden de mezun olan öğrencilerin başarılı olabildikleri görülmektedir. Tersten bir bakışla, öntestte başarısız olan öğrencilerden de iki lise türünden mezun olan öğrenciler olduğu, dolayısıyla öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile çalışmadaki başarı durumları arasında bir doğru orantı söz konusu olmadığı söylenebilir.

Bunlarla beraber, testler arasındaki başarı durumlarında diğerlerinden farklı bir grafik çizen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Örneğin, 5 numaralı öğrencinin öntest ve sontest puanlarının aynı olduğu, ancak izleme çalışmasındaki başarı durumunun yükseldiği görülmektedir. Buna benzer olarak, 10 numaralı öğrencinin öntest ve sontest puanları arasında çok büyük bir fark olduğu; öntestten 33,32 puan alan bu öğrencinin sontestte 100 tam aldığı görülmektedir. Ancak izleme çalışmasında bu öğrencinin aldığı puanın tekrar düştüğü, öntestle yine aynı puanı aldığı görülmektedir. Dolayısıyla öntest ile sontest arasında bu öğrencide olağanüstü bir fark yaratan stratejik bileşenlerin bu öğrencide kalıcılışmadığı görülmektedir.

Çalışmanın nitel boyutuna ait ikinci alt probleme ilişkin veriler aşağıdaki tablo 5’de verilmektedir:

Tablo 5: Öğrencilerin Çalışmadaki Puanları İle Piyasa Deneyimleri Arasındaki İlişki

Öğrenci	Öntest	Sontest	İzleme	Müzik Piyasası Deneyimi
1	58,31	66,64	58,31	Pop, TSM
2	41,46	91,66	91,66	TSM-Arabesk-Pop

⁵ Öntestte görece başarılı olduğu kabul edilen öğrenciler, 100 tam puan üzerinden 50 ve üzeri puan alan öğrencilerdir.

3	33,32	75,00	75,00	Pop- TSM-Arabesk
4	33,32	100,00	74,98	Yok
5	50,00	50,00	66,66	Yok
6	91,66	100,00	75,00	TSM-Etnik M.
7	79,32	100,00	87,5	TSM-Pop
8	16,66	50,00	50,00	Yok
9	33,32	100,00	91,66	TSM-Pop
10	32,32	100,00	33,32	Yok
11	75,00	100,00	75,00	TSM-Arabesk-Pop
12	8,33	100,00	49,98	TSM-Arabesk-Pop

Tablo 5'teki verilere göre, daha önce görece başarılı olarak kabul ettiğimiz öğrencilerin öntest puanları ile piyasada çalışma deneyimleri arasında (1 numaralı öğrenci dışında) anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Bununla beraber, öntestte başarılı olarak kabul edilen öğrencilerin, sontest ve izleme çalışmalarında da başarı grafiklerini yükselttikleri ya da korudukları anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak, müzik piyasasında çalışma deneyimleri olan öğrencilerin icra ettikleri müzik türlerinin bu çalışmanın odağına aldığı usülleri sıklıkla kullanan Türk Sanat Müziği, Pop Müzik, Arabesk Müzik gibi müzik türleri oldukları görülmektedir.

Tablo 5'te müzik piyasasında çalıştıklarını gördüğümüz halde öntestte başarı sağlayamayan dört öğrencinin olduğu da görülmektedir (2, 3, 9 ve 12 no'lu öğrenciler). Ancak bu öğrencilerin sontest ve izleme çalışmasında yükselen bir başarı grafiği yakaladıkları, öntest puanlarına göre anlamlı bir fark yarattıkları anlaşılmaktadır.

Çalışmada nitel olarak irdelenen üçüncü alt probleme dair veriler tablo 6'da verilmektedir:

Tablo 6: Öğrencilerin Çalışmadaki Başarı Durumları İle Akademik Çalışmaları Arasındaki İlişki

Öğrenci	Öntest	Sontest	İzleme	Lisans ve öncesi dönem koro-orkestra vb. deneyimi
1	58,31	66,64	58,31	Pop Orkestrası
2	41,46	91,66	91,66	Çoksesli- THM-TSM Koro-Klasik B.M. Orkestrası
3	33,32	75,00	75,00	Çoksesli Koro- Klasik B.M. Orkestrası
4	33,32	100,00	74,98	THM-TSM
5	50,00	50,00	66,66	Çoksesli- THM-TSM Koro- Klasik B.M. Orkestrası
6	91,66	100,00	75,00	THM
7	79,32	100,00	87,5	Çoksesli-TSM Koro
8	16,66	50,00	50,00	Klasik B.M. Orkestrası
9	33,32	100,00	91,66	Çoksesli- THM-TSM Koro- Klasik B.M. Orkestrası
10	32,32	100,00	33,32	Çoksesli Koro
11	75,00	100,00	75,00	Çoksesli- THM-TSM Koro-Pop-Arabesk Orkestrası
12	8,33	100,00	49,98	Çoksesli Koro

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde, öğrencilerin tümünün lisans eğitimleri öncesi veya lisans eğitimleri sırasında çeşitli türlerde müzikler icra eden orkestra veya koro çalışmalarına katıldıkları görülmektedir. Bununla beraber, öntestte başarılı olarak kabul edilen öğrencilerin (1 numaralı öğrenci hariç), akademik çalışmalarında icra ettikleri müzik türlerinin Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği gibi çalışmanın odaklandığı usülleri kullanan müzik türleri oldukları görülmektedir. Buna ek olarak, akademik çalışmalarında bu müzik türlerini icra ettikleri halde öntestte başarı sağlamayan öğrencilerin (2, 4 ve 9 numaralı öğrenciler) var olduğu da gözlenmektedir.

Çalışmanın nitel boyutuna ait dördüncü alt probleme ilişkin veriler aşağıdaki tablo 7'de verilmektedir:

Tablo 7: Öğrencilerin Çalışmadaki Başarı Durumları ile Dinledikleri Müzik Türleri Arasındaki İlişki

Öğrenci	Öntest	Sontest	İzleme	Dinlenen müzik türü
1	58,31	66,64	58,31	Pop-Arabesk- Fantezi
2	41,46	91,66	91,66	Pop-TSM
3	33,32	75,00	75,00	Pop-Klasik B.M.
4	33,32	100,00	74,98	Rock-Caz-Blues-Klasik B.M.
5	50,00	50,00	66,66	Pop
6	91,66	100,00	75,00	THM-TSM-Etnik-Caz
7	79,32	100,00	87,5	Fantezi-Arabesk-TSM
8	16,66	50,00	50,00	Pop-THM
9	33,32	100,00	91,66	Klasik B.M.-TSM
10	32,32	100,00	33,32	Pop-Arabesk
11	75,00	100,00	75,00	Arabesk-TSM-THM
12	8,33	100,00	49,98	Flamenko-Blues-Klasik B.M.

Tablo 7'deki veriler, bize çalışmaya katılan öğrencilerin birbirinden farklı müzik türlerini dinlediklerini göstermektedir. Öntestte başarılı olan 1, 5, 6, 7 ve 11 numaralı öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin ise çalışmada odaklanılan usüllerin kullanıldığı türleri oldukları görülmektedir. Bununla beraber, sontest ve izleme çalışmasında yükselen bir başarı grafiği gösteren diğer öğrencilerin de yine benzer müzik türlerini dinledikleri anlaşılmaktadır (örneğin; 2, 3, 4, 8, 9 ve 12 numaralı öğrenciler).

Çalışmada nitel olarak irdelenen beşinci alt probleme dair veriler tablo 8'de verilmektedir:

Tablo 8: Öğrencilerin Bireysel Çalgıları ile Çalışmadaki Başarı Durumları Arasındaki İlişki

Öğrenci	Öntest	Sontest	İzleme	Bireysel çalgı (Lisans Öncesi/Sonrası)
1	58,31	66,64	58,31	Klarnet
2	41,46	91,66	91,66	Viyola
3	33,32	75,00	75,00	Keman
4	33,32	100,00	74,98	Keman
5	50,00	50,00	66,66	Keman
6	91,66	100,00	75,00	Klarnet
7	79,32	100,00	87,5	Ud/Kanun
8	16,66	50,00	50,00	Trompet/Çello
9	33,32	100,00	91,66	Flüt
10	32,32	100,00	33,32	Saksafon/Klarnet
11	75,00	100,00	75,00	Keman
12	8,33	100,00	49,98	Gitar

Tablo 8'deki bilgiler, öntestte görece başarılı olan 1, 5, 6, 7 ve 11 numaralı öğrencilerin bireysel çalgılarının klarnet, keman, ud ve kanun gibi geleneksel müzik türlerinde sıklıkla kullanılan çalgılar oldukları görülmektedir. Bununla beraber, öntest puanı en yüksek olan 6 numaralı öğrencinin bireysel çalgısının lise eğitimi sırasında ud, lisans eğitimi sırasında ise kanun olduğu, dolayısıyla diğer öğrencilere göre fark yaratmasının beklenen bir durum olduğu söylenebilir.

Çalışmanın nitel boyutuna ait altıncı alt probleme ilişkin veriler ise aşağıdaki tablo 9'da verilmektedir:

Tablo 9: Öğrencilerin Ailelerinin Müzikle İlişkili Olma Durumları ile Çalışmadaki Başarı Durumları Arasındaki İlişki

Öğrenci	Öntest	Sontest	İzleme	Ailenin müzikle ilişkisi
1	58,31	66,64	58,31	Yok
2	41,46	91,66	91,66	Yok
3	33,32	75,00	75,00	Pop
4	33,32	100,00	74,98	TSM
5	50,00	50,00	66,66	Yok
6	91,66	100,00	75,00	Yok
7	79,32	100,00	87,5	Klasik B.M.
8	16,66	50,00	50,00	Yok
9	33,32	100,00	91,66	THM
10	32,32	100,00	33,32	Yok
11	75,00	100,00	75,00	THM
12	8,33	100,00	49,98	Klasik B.M.

Tablo 9'daki verilerden anlaşıldığı gibi, öğrencilerin öntest veya diğer testlerdeki başarı durumları ile ailelerinin müzikle ilişkili olmaları⁶ arasında direkt bir ilişki görülmemektedir. Çalışma boyunca başarılı olan öğrencilerden bazılarının ailelerinin müzikle ilişkili olmadıkları, bazılarının ise çalışmadaki usüllerin kullanıldığı Türk sanat müziği ve Türk halk müziği gibi müzik türleri ile ilgili oldukları görülmektedir. Ancak bazı öğrencilerin ailelerinin çalışmanın odağı ile ilişkili olmayan Klasik batı müziği gibi müzik türleri

⁶ Çalışmaya katılan öğrencilerin doldurulan öğrenci bilgi formunda ailelerin müzikle ilişkileri anlaşılmasına çalışılırken, öğrencilere ailelerinde müzisyen veya amatörcü müzikle ilgilenen biri olup olmadığı şeklinde bir soru sorulmuştur. Bu soruya evet cevabı veren öğrencilere ek olarak ailelerinde müzikle ilgili ya da ilişkili olan kişinin hangi tür müzikle ilgilendiği sorulmuştur. Böylece öğrencilerin geçmişte hangi tür müzikler dinlemiş olabileceği ile ilgili fikir edinilmiştir. Dolayısıyla bu veri, bize öğrencilerin bu çalışmadaki başarı durumları bu değişken arasındaki ilişkiyi anlama olanağı vermiştir.

ile ilgili oldukları anlaşılmaktadır. Tekrar edilecek olursa, bu çalışmadaki öğrencilerin başarı durumları ile onların ailelerinin müzikle olan ilişkileri arasında bir doğru orantı olmadığını söylemek mümkündür.

3. TARTIŞMA

Bilindiği Türk müziğinde makam, usûl vb. tüm kuramsal ve uygulamalı bilgilerin temel dayanağı geleneksel olarak meşk⁷ usulüne dayanmaktadır. Özek'e göre, Türk Müziği eğitimi 20. yüzyıl başlarına kadar, yaklaşık 400 yıl boyunca "meşk" hâkim bir eğitim-öğretim yöntemi olarak kullanılmıştır (2017, 84). Ancak 20. Yüzyıldan itibaren tamamen terkedilmeyen meşk yöntemi, günümüzde halen kullanılan önemli bir eğitim-öğretim metodu olmaya devam etmektedir. Hatipoğlu'nun, müzik eğitimi veren kurumlardaki Türk müziği öğretimi yöntemlerini araştırdığı yüksek lisans tez çalışmasında da dikkat çektiği gibi, üniversitelerin müzik alanlarında görev yapan öğretim elemanları da çoğunlukla meşk geleneğinden faydalanmaktadırlar (2008, 71). Bununla beraber, Hatipoğlu, üniversitelerin müzik alanında görev yapan öğretim elemanlarının usûl öğretiminde meşk geleneğinin yanında kuramsal açıklamaları büyük oranda önceledikleri ve usûl öğretiminde öğrencilere öncelikle kuramsal bilgiler aktardıklarını da ortaya koymaktadır (2008, 134). Dolayısıyla, eğitim kurumlarındaki genel öğretim yönteminin giderek daha fazla kuramsal bilgi aktarımına doğru evirildiğini düşünmek mümkündür.

Bu bağlamda ele alındığında, giderek daha fazla kuramsal bilgi aktarımına evirilen bir paradigma içerisinde, müzik öğretmeni adaylarının müziksel dikte çalışmalarında Türk müziği usûllerini tanımları için bir strateji geliştirilmesi onlara kolaylık sağlayacaktır ki, bu çalışma, sonuçları itibarıyla bu konuda kolaylaştırıcı bir öneri olarak durmaktadır. Başka bir deyişle, bu çalışmada sınanan stratejik bileşenlerin, müzik öğretmeni adaylarının hiç kimseden yardım almadan, sadece usûllerle ilgili yazılı kaynaklardan gerekli bilgileri edindikten sonra kendi başına usûlleri tanımlarına yardımcı olduğunu söylemek mümkündür.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen sonuçları iki ayrı başlık altında toparlayabiliriz. Çalışmanın nicel verilerinden elde edilen sonuçları kısaca sıralayacak olursak;

- Öğrencilerin öntest çalışmasındaki başarı durumları ile sontest başarı durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim meydana gelmiştir. Öğrencilerin öntestteki başarı durumları büyük bir yükselme grafiği yakalamıştır.
- Sontest ile izleme çalışması arasında geçen yaklaşık 5 aylık süre zarfında öğrencilerin başarı düzeylerinde düşüş meydana gelmiştir. Ancak bu düşüş anlamlı bir düşüş olarak görülmemiştir.
- Öntest ile izleme çalışması arasındaki veriler karşılaştırıldığında öğrencilerin lehine anlamlı bir farkın devam ettiği görülmüştür; öğrencilere araştırmacı tarafından öğretilen stratejiyi tam olarak unutmadıkları ve kullanmaya devam ettikleri görülmüştür. Dolayısıyla, bu çalışmada uygulanan stratejinin öğrencilerde anlamlı bir düzeyde kalıcılığı söylenebilir.

Çalışmanın nitel verilerinden elde edilen sonuçları kısaca sıralanacak olursak;

- Öntestte başarılı olan öğrencilerin bireysel çalgılarının keman, klarnet, ud ve kanun gibi, çalışmanın odağındaki usûlleri kullanan müzik türlerinde sıklıkla kullanılan çalgılardır. Dolayısıyla, bu çalgıları çalmanın Türk müziği usûllerini tanımada kolaylık sağladığı söylenebilir.
- Öntestte başarılı olan (5 numaralı öğrenci hariç) tüm öğrencilerin aynı zamanda müzik piyasasında çalışma deneyimleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, müzik piyasasında çalışmanın, müzik öğretmeni adaylarının Türk müziği usûllerini tanımlarına yardımcı bir etkisi olduğu söylenebilir.
- Bununla beraber, bu öğrencilerin müzik piyasasındaki çalışmalarında çalışmanın odağındaki usûlleri kullanan müzik türleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin müzik piyasasında icra ettikleri TSM veya THM gibi müzik türlerinin Türk müziği usûllerini tanımlarına yardımcı olduğu söylenebilir.
- Çalışma grubundaki öğrencilerin aynı zamanda geleneksel müzik türlerinin icra edildiği Türk sanat müziği ve Türk halk müziği orkestra, koro vb. çalışmalara katıldıkları görülmektedir. Bu bağlamda, Türk sanat müziği ve Türk halk müziği gibi müzik türlerinin icra edildiği orkestra veya koro gibi çalışmalara katılımın, müzik öğretmeni adaylarının geleneksel Türk müziği hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sağlayacağı gibi, geleneksel usûlleri de tanımlarına yardımcı olacağı söylenebilir.

⁷ Behar'ın tanımlamasıyla meşk, "bir üstat tarafından musiki parçasının tedricen çalınması ve okunması suretiyle talebe öğretilmesi ve talebe tarafından öğrenilmesi demektir" (Akt. Özek, 2017, 84)

- e. Bu çalışmada yer alan öğrencilerin dinledikleri müzik türlerinin başarı durumlarını arttırmada önemli bir etken olmadığı anlaşılmıştır.
- f. Bu çalışmada yer alan öğrencilerin çalışmadaki başarı durumları ile ailelerinin müzikle ilişkili olma durumları ve aile üyelerinin ilgilendikleri müzik türleri arasında direkt bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Yukarıda sıralanan sonuçlardan hareketle; müzik öğretmeni adaylarının geleneksel Türk müziği usûllerini tanımaları için şu önerilerde bulunulabilir:

- a. Müzik piyasasında deneyim kazanmak ve bu deneyim sırasında geleneksel müzik türlerini icra etmek;
- b. Geleneksel müzik türlerini dinlemek (TSM ve TSM gibi);
- c. Geleneksel müzik türlerinin icra edildiği akademik koro ve orkestra çalışmalarına katılmak;
- d. Son olarak, bu çalışmada sınanan stratejik bileşenlerden faydalanmak, geleneksel Türk müziği usûllerini tanıyarak, dolayısıyla geleneksel müzik eserlerini dikte ederken usûlü tanıyarak kolaylık sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Şener (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Şener; Kılıç Çakmak, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin; Demirel, Funda (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erden, İ., Akman Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi, Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Gazimihal, Mahmut. Ragıp (1961). *Mûsiki Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gündoğdu, Sedat (2014). *Su Ürünlerinde Çoğunlukla Uygulanan Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Testleri*. Journal of Fisheries Sciences. 8(4), s. 310-316.
- Hatipoğlu, Vasfi (2008). *Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Türk Müziği Usûlleri Öğretiminin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa
- İnce, Ufuk Akın (2019). *Türk Müziği Usûl Eğitimi-Öğretiminde Kullanılan Yazılı Kaynaklardaki Usûl Bahsine İlişkin İfadelerin Mukayesesi*. İstem Dergisi, Yıl 17, Sayı 33, Yaz 2019, s. 241-265.
- Kayri, Murat (2009). *Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 19, Sayı: 1, s: 51-64.
- Lavignac, Albert (1939). *Musiki Terbiyesi*. Çev. Abdülhalik Denker, İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Özaltunoglu, Özlem (2011). *Moveable-Do Metodunun Lisans Öğrencilerinin Dikte Yazma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özek, Eren (2017). *Türk Müziği Eğitiminde Meşkin Yeri*. *Porte Akademik*, Güz 2017 Sayı 16, s. 83-92.
- Özgül, Yusuf (2016). *Egzisyonel Dikte Çalışmalarında Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenci Başarısına Etkileri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Özkan, İsmail Hakkı. (2010). *Türk Musikisi ve Nazariyatı, Kudüm Velveleleri*. İstanbul: Ötüken.
- Say, Ahmet (2005). *Müzik Ansiklopedisi*. (Cilt 3). Ankara: Say Yayınları.
- Saygun, Ahmet Adnan (1966). *Musiki Temel Bilgisi, Kitap IV*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Yavuzoğlu, Nail. (2011). *Poliritmik Solfej*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Yokuş, Hamit; Yokuş, Tuba (2010). *Müzik ve Çalgı Öğrenimi İçin Strateji Rehberi I-Öğrenme Stratejileri*. Ankara: Pegem Akademi.

İNTERNET KAYNAKLARI

Url 1. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

Ek: Eğitim Çalışmasının İçeriği

USÛLLERİ PARÇALARINA AYIRMA, RİTMİK ÖZETLEME VE ELLE POLİRİTMİK VURMA YÖNTEMİ İLE TANIMA EĞİTİM ÇALIŞMASI

1. Grup Usûller: => 2/4 (Nim Sofyan)
=> 3/4 (Semai)
=> 4/4 (Sofyan)

2. Grup Usûller: => 5/8 (Türk Aksağı)
=> 7/8 (Devr-i Turan)
=> 9/8 (Aksak)
=> 10/8 (Aksak Semai)

Birinci Çalışma: Usûlü parçalarına ayırma

1. Grup:

Bölünecek temel birim zaman

Usul içerisindeki ritmik özet

1.a. 2/4 (Nim Sofyan)

1.b. 3/4 (Semai)

1.c. 4/4 (Sofyan)

2. Grup:

2.a. 5/8 (Türk Aksağı)

2.b. 7/8 (Devr-i Turan)

2.c. 9/8 (Aksak)

2.d. 10/8 (Aksak Semai)

USUL TANIMA ÇALIŞMASI

İkinci Çalışma: Poliritmik vurma

1. Grup:

Usûlün poliritmik olarak vuruluşu

1.a. 2/4 (Nim Sofyan)

Sağ el 1 2 3 4 1 2 3 4
Sol El 1 2 1 2

1.b. 3/4 (Semai)

1 2 3 4 5 6 1 2 3 4 5 6
1 2 3 1 2 3

1.c. 4/4 (Sofyan)

1 2 3 4 5 6 7 8 1 2 3 4 5 6 7 8
1 2 3 4 1 2 3 4

2. Grup:

2.a. 5/8 (Türk Aksağı)

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5
1 - 2 1 - 2 - 3 1 - 2 1 - 2 - 3

2.b. 7/8 (Devr-i Turan)

1 2 3 4 5 6 7 1 2 3 4 5 6 7
1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3 1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3

2.c. 9/8 (Aksak)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9
1 - 2 1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3 1 - 2 1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3

2.d. 10/8 (Aksak Semai)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
1 - 2 - 3 1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3 1 - 2 - 3 1 - 2 1 - 2 1 - 2 - 3